



EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 10.06.2004
KOM(2004)415 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO
NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE**

**Luonnonmukaisia elintarvikkeita ja luonnonmukaista maataloutta
koskeva eurooppalainen toimintasuunnitelma**

{SEC(2004)739}

1. TIIVISTELMÄ

Komissio aikoo tämän luonnonmukaisia elintarvikkeita ja luonnonmukaista maataloutta koskevan tiedonannon avulla arvioida tilannetta ja vahvistaa perustan tulevien vuosien politiikalle. Tiedonanto on näin ollen strateginen yleisnäkemyksellinen luonnonmukaisen maatalouden vaikutuksesta yhteiseen maatalouspolitiikkaan (YMP).

Luonnonmukaista maataloutta koskevan poliittisen yleiskäsitteen suunnittelussa olisi tunnustettava luonnonmukaisen maatalouden kaksijakoinen yhteiskunnallinen rooli.

1. Luonnonmukaisten elintarvikkeiden kaupan pitäminen, joka vastaa joidenkin kuluttajien toiveisiin ja jonka olisi oltava markkinoiden palkitseva eli kuluttajien rahoittama. Markkinasäännöt hallinnoivat tältä osin luonnonmukaisen maatalouden kehittämistä.
2. Luonnonmukaisen maankäytön tiedetään tarjoavan julkishyödykkeitä, jotka liittyvät lähinnä ympäristöön mutta edistävät myös maaseudun kehittämistä ja voivat eräiltä osin parantaa myös eläinten hyvinvointia. Tässä mielessä yhteiskunnan olisi vastattava luonnonmukaisen maatalouden kehittämisestä.

Markkinoiden vakaan kehityksen varmistamiseksi tarjonnan ja kysynnän on oltava tasapainossa.

Komission analyysi on osoittanut, että markkinoiden kehittämisestä olisi saatava entistä vaivattomampaa. Nykyinen markkinaosuus EU-15:ssä on keskimäärin kaksi prosenttia. Kuluttajien odotuksiin on tarpeen keskittyä suuremmissa määrin, jotta tätä osuutta saataisiin lisättyä tai jotta se voitaisiin edes ylläpitää pitkällä aikavälillä. Kuluttajat tarvitsevat enemmän tietoa luonnonmukaisen maatalouden periaatteista ja tavoitteista sekä sen myönteisistä vaikutuksista esimerkiksi ympäristöön. Samanaikaisesti on tärkeää turvata tarkastusjärjestelmän toimivuus.

Luonnonmukaisten tuotteiden sisäisen kaupan vastuksena ovat monet erilaiset kansalliset ja yksityiset standardit ja niiden täytäntöönpano, joka saattaa monimutkaistaa luonnonmukaisten tuotteiden myyntiä muissa jäsenvaltioissa. Yhteisten tavoitteiden ja monenvälisen vastaavuuskäsitteen kehittäminen, tarkastusvaatimusten tiiviimpi yhdenmukaistaminen ja suuremman painoarvon antaminen EU:n luomutunnukselle auttaisi vähentämään näitä ongelmia.

Luonnonmukaisen maatalouden lisäämisen helpottamiseksi sekä tuotantokapasiteetin lisäämiseksi tarvitaan uutta tietoa ja ennen kaikkea uutta teknologiaa. Sen vuoksi on ehdottoman tärkeää varmistaa luonnonmukaista maataloutta ja jalostusmenetelmiä koskeva tarpeellinen tutkimus. Samanaikaisesti olisi tehostettava tuotantoa ja markkinoita koskevien tilastotietojen kokoamista.

Yksi vuonna 2003 toteutetun YMP:n uudistuksen tavoitteista oli edistää ympäristöystävällisten laatutuotteiden tuotantoa. Luonnonmukainen maatalous on tärkeä väline kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Luomuviljelijät ovat nykyisellään oikeutettuja YMP:n ensimmäisen pilarin mukaisesti suoriin tukiin ja hintatukitoimenpiteisiin. Mikä tärkeämpää, luonnonmukainen maatalous on sisällytetty kokonaisuudessaan YMP:n toiseen pilariin kuuluvaan maaseudun kehittämisselviöön, ja sillä on merkittävä asema maatalouden ympäristötoimenpiteiden joukossa. Vuoden 2003 YMP:n uudistus on tarjonnut hyödylliset puitteet luonnonmukaisen

maatalouden kehittämiseksi tulevaisuudessa ja antanut jäsenvaltioiden käyttöön erilaisia välineitä.

Tämän analyysin sekä jo saavutettujen tulosten perusteella toimintasuunnitelman tärkeimmät ehdotukset ovat seuraavat:

- luonnonmukaisten elintarvikkeiden markkinoiden tietopohjainen kehittäminen lisäämällä kuluttajavalistusta sekä kuluttajille ja alan toimijoille suunnattuja tiedotus- ja myyntityöstämistoimia, kannustamalla EU:n luomutunnuksen käyttöön myös tuontituotteissa, varmistamalla eri standardien entistä suurempi avoimuus ja parantamalla tuotantoa, tarjontaa ja kysyntää koskevien tilastotietojen saatavuutta politiikan ja markkinoinnin välineinä;
- luonnonmukaiseen maatalouteen myönnettävän julkisen tuen tehostaminen kannustamalla jäsenvaltioita hyödyntämään johdonmukaisemmin ja paremmin erilaisia maaseudun kehittämistoimenpiteitä esimerkiksi kansallisten toimintasuunnitelmien avulla, sekä vahvistamalla luonnonmukaista maataloutta koskevaa tutkimusta;
- luonnonmukaista maataloutta koskevien yhteisön standardien sekä tuontia ja tarkastusta koskevien vaatimusten parantaminen ja lujittaminen määrittelemällä luonnonmukaisen maatalouden perusperiaatteet ja tekemällä tällä tavoin selväksi sen julkisen palvelun luonne; avoimuuden ja kuluttajien luottamuksen lisääminen perustamalla riippumaton komitea antamaan tieteellisiä ja teknisiä neuvoja; yhdenmukaistamalla entisestään ja lujittamalla standardeja kansainvälisten organisaatioiden avulla; parantamalla standardeja esimerkiksi eläinten hyvinvoinnin suhteen; laajentamalla standardeja aloille, joiden osalta ei ole vielä vahvistettu standardeja, kuten vesiviljely, tai ympäristöön liittyviä standardeja, kuten fossiilisen energian käyttö jne.; selittämällä muuntogeenisten organismien (GMO) käytön kieltämiseksi vahvistettuja standardeja; parantamalla tarkastusjärjestelmän tehokkuutta ja avoimuutta sekä tehostamalla tuontisäännöksiä.

Lisätietoja tausta-analyysistä ja seuraavassa luetelluista eri toimista löytyy kesäkuussa 2004 annettua komission valmisteluasiakirjasta ”Luonnonmukaisia elintarvikkeita ja luonnonmukaista viljelyä koskeva eurooppalainen toimintasuunnitelma”. Asiakirja on saatavissa EUROPA-verkkosivuilta osoitteesta:

http://europa.eu.int/comm/agriculture/qual/organic/plan/index_fi.htm.

2. TOIMET

2.1. Luonnonmukaisten elintarvikkeiden markkinat

Toimi 1

Muutetaan neuvoston asetusta (EY) N:o 2826/2000 (menekinedistäminen sisämarkkinoilla) siten, että komissiolla on paremmat mahdollisuudet suoraan toimintaan luonnonmukaista maataloutta koskevien tiedotus- ja menekinedistämiskampanjoiden järjestämisessä.

Käynnistetään monivuotinen EU:n laajuinen tiedotus- ja menekinedistämiskampanja, jonka tarkoituksena on tiedottaa kuluttajille, julkisten laitosten ruokaloille, kouluille ja muille elintarvikeketjun avaintoimijoille luonnonmukaisen maatalouden hyvistä puolista ja erityisesti sen tarjoamista ympäristöhyödyistä sekä lisätä kuluttajien tietoisuutta luomutuotteista ja parantaa luomutuotteiden sekä EU:n luomutunnuksen tunnistamista.

Käynnistetään tarkoin määritellyille kuluttajatyypeille, kuten luomutuotteiden satunnaisille kuluttajille ja henkilöstöruokaloille räätälöityjä tiedotus- ja menekinedistämiskampanjoita.

Lisätään komission pyrkimyksiä jäsenvaltioiden ja ammattialajärjestöjen väliseen yhteistyöhön kampanjoita koskevan strategian kehittämiseksi.

Toimi 2

Perustetaan Internet-tietokanta, jossa luetellaan eri yksityiset ja kansalliset standardit (mukaan luettuina kansainväliset standardit ja tärkeimpien vientimarkkinoiden kansalliset standardit) suhteessa yhteisön standardiin, ja päivitetään sitä.

Toimi 3

Parannetaan sekä luomutuotteiden tuotantoon että niiden markkinoihin liittyvien tilastotietojen keruuta.

2.2. Yleiset toimintaperiaatteet ja luonnonmukainen maatalous

Toimi 4

Annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus täydentää luonnonmukaista tuotantoa harjoittaville hedelmä- ja vihannesalan tuottajaorganisaatioille myönnettävää EU:n tukea lisätuelle.

Toimi 5

Komissio kehittää www-valikon, jossa luetellaan kaikki EU:n toimenpiteet, joita luomualalla voidaan soveltaa tuotantoon, kaupan pitämiseen ja tiedotukseen.

Toimi 6

Komissio suosittelee voimakkaasti, että jäsenvaltiot hyödyntäisivät maaseudun kehittämissuunnitelmiaan täysimääräisesti käytettävissä olevia, luonnonmukaisen maatalouden tukemiseen tarkoitettuja välineitä esimerkiksi kehittämällä kansallisia tai alueellisia toimintasuunnitelmia, jotka keskittyvät:

- kysynnän edistämiseen käyttämällä uusia laatuohjelmia;
- toimiin ympäristöön ja ympäristönsuojeluun liittyvien hyötyjen säilyttämiseksi pitkällä aikavälillä;
- luomaan luomuviljelijöille kannustimia, jotta he muuttaisivat koko tilan eikä vain sen jonkin osan tuotantosuunnan;
- antamaan luomuviljelijöille samat mahdollisuudet saada investointitukea kuin muilla viljelijöillä;
- kehittämään tuottajille suunnattuja kannustimia, joilla helpotetaan jakelua ja kaupan pitämistä täydentämällä tuotantoketjua toimijoiden välisillä (sopimus)järjestelyillä;
- neuvontapalveluihin suunnattavaan tukeen;
- kaikille luomuviljelyalan toimijoille suunnattavaan koulutukseen, joka kattaa tuotannon, jalostuksen ja kaupan pitämisen;

- pyritään tekemään luonnonmukaisesta maataloudesta paras vaihtoehto ympäristön kannalta herkillä alueilla (rajoittamatta luonnonmukaista tuotantoa näihin alueisiin).

Toimi 7

Vahvistetaan luonnonmukaista maataloutta ja tuotantomenetelmiä koskevaa tutkimusta.

2.3. Standardit ja tarkastus – luotettavuuden turvaaminen

Toimi 8

Lisätään asetuksen avoimuutta määrittelemällä luonnonmukaisen maatalouden peruseriaatteet.

Toimi 9

Varmistetaan luonnonmukaisen maatalouden luotettavuus vahvistamalla standardeja ja säilyttämällä siirtymäkausien säädetyt määräajat.

Toimi 10

Täydennetään luonnonmukaisen maatalouden standardeja ja yhdenmukaistetaan niitä edelleen seuraavin keinoin:

- laaditaan luettelo jalostettujen eläintuotteiden sallituista lisäaineista ja teknisistä apuaineista;
- pohditaan, olisiko luomuviineille vahvistettava erityiset standardit;
- parannetaan eläinten hyvinvointia koskevia standardeja;
- pohditaan, olisiko soveltamisalaa laajennettava muille aloille, kuten vesiviljelyyn;
- pohditaan, olisiko ympäristöstandardeja parannettava (energian käyttö, luonnon monimuotoisuus, maisemansuojelu jne.).

Toimi 11

Perustetaan teknistä neuvontaa antava riippumaton asiantuntijapaneeli.

Toimi 12

Lisätään neuvoston asetukseen (ETY) N:o 2092/91 säännökset, joilla täsmennetään, että:

- tuotteita, joiden on merkitty sisältävän GMO:ita, ei saa merkitä luonnonmukaisiksi tuotteiksi;
- GMO:iden satunnaisen esiintymisen enimmäisraja-arvot luonnonmukaisessa maataloudessa käytettävissä tuotteissa (muissa kuin siemenissä) ovat samat kuin yleiset merkitsemistä varten sovellettavat enimmäisraja-arvot.

Komissio pohtii edelleen, tulisiko luonnonmukaisessa maataloudessa käytettäville siemenille vahvistaa erityiset merkitsemistä varten sovellettavat enimmäisraja-arvot ja mille tasolle ne olisi vahvistettava.

Toimi 13

Tehostetaan tarkastuslaitosten ja viranomaisten toimintaa ottamalla käyttöön riskianalyysiin perustuva lähestymistapa, jolloin tarkastukset kohdistetaan toimijoihin, joiden osalta vilpillisiin menettelyihin liittyvä riski on suurin, ja lisäämällä asetukseen (ETY) N:o 2092/91 ristiintarkastusvelvoite.

Toimi 14

Jatketaan yhteisen tutkimuskeskuksen jo käynnistämiä töitä sellaisten näytteenotto- ja analyysimenetelmien kehittämiseksi, joita voidaan käyttää luonnonmukaisessa maataloudessa.

Toimi 15

Jäsenvaltioiden olisi tutkittava mahdollisuutta käyttää luonnonmukaisessa viljelyssä olevien lohkojen paikallistamisessa ja valvomisessa viljelylohkojen tunnistusjärjestelmää, joka otettiin käyttöön YMP:n hallinnointia varten.

Toimi 16

Parannetaan asetuksen (ETY) N:o 2092/91 mukaista koordinaatiota tarkastuslaitosten välillä sekä tarkastuslaitosten ja täytäntöönpanoviranomaisten välillä.

Toimi 17

Otetaan käyttöön tarkastuslaitosten erityinen hyväksyntäjärjestelmä asetuksen (ETY) N:o 2092/91 nojalla.

Toimi 18

Komissio julkaisee jäsenvaltioiden vuosittain laatiman kertomuksen tarkastuslaitoksiin kohdistuvasta valvonnasta; kertomuksessa esitetään myös rikkomisten tyyppejä ja lukumäärää koskevat tilastot.

Toimi 19

Lisätään ponnisteluja kolmansien maiden lisäämiseksi tarkastusten vastaavuutta koskevaan luetteloon, paikalla tehtävät arvioinnit mukaan luettuina.

Muutetaan luonnonmukaista maataloutta koskeva neuvoston asetus (ETY) N:o 2092/91 korvaamalla nykyinen tuontia koskeva kansallinen poikkeus uudella pysyvällä järjestelmällä, jossa hyödynnetään yhteisön nimeämien laitosten tekemiä vastaavuutta koskevia teknisiä arvioita. Tällöin laaditaan aiheellisten kuulemisten perusteella yksi pysyvä yhteisön luettelo tarkastuslaitoksista, jotka tunnustetaan vastaaviksi sellaisissa kolmansissa maissa toteutettujen toimien osalta, jotka eivät vielä sisälly vastaavuusluetteloon.

Varmistetaan vastaisuudessakin, että vastaavuuden määrittelyssä kolmansien maiden kanssa otetaan huomioon kunkin maan erilaiset ilmastot, viljelyolosuhteet ja luonnonmukaisen maatalouden kehitysaste.

Annetaan järjestelmän tultua voimaan kaikille tuontituotteille mahdollisuus EU:n luomutunnukseen.

Toimi 20

Ryhdytään systemaattisesti vertailemaan luonnonmukaista maataloutta koskevia yhteisön standardeja, *Codex Alimentarius* -ohjeita ja IFOAM-standardeja (ks. myös toimi 2).

Lisätään ponnisteluja monenvälisen vastaavuuskäsitteen yhdenmukaistamiseksi ja kehittämiseksi *Codex Alimentarius* -ohjeiden perusteella jäsenvaltioiden, kolmansien maiden ja yksityisen sektorin välisessä yhteistyössä.

Tuetaan kehitysyhteistyöpolitiikan yhteydessä valmiuksien parantamista kehitysmaissa edistämällä tiedotusta yleisempien tukivälineiden tarjoamista mahdollisuuksista, joita voidaan käyttää luonnonmukaisen maatalouden hyväksi.

Pohditaan myös lisätoimenpiteitä kehitysmaista tuotavien luomutuotteiden kaupan helpottamiseksi.¹

Toimi 21

Edistetään EU:n luonnonmukaisen maatalouden standardien ja tarkastusjärjestelmien tunnustamista kolmansissa maissa hankkimalla neuvostolta neuvotteluvaltuutus.

3. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Toimien 19 ja 21, jotka koskevat kolmansien maiden lukumäärän lisäämistä tuonnissa sovellettavan vastaavuusjärjestelmän mukaisesti ja vastavuoroista tunnustamista koskevilla sopimuksilla, osalta edistyminen riippuu henkilöstöresursseista.

Toimet 1 ja 7 pannaan täytäntöön nykyisin talousarviomäärärahoihin. Toimeen 11 liittyvällä riippumattoman asiantuntijapaneelin perustamisella ei liene merkittäviä vaikutuksia.

Muilla toimilla ei ole vaikutuksia yhteisön talousarvioon.

Suunnitelman täytäntöönpano riippuu henkilöstöresursseista, jotka komission yksiköillä on eri toimien toteuttamiseksi.

4. JATKOTOIMET

Toimintasuunnitelmassa esitetään jatkotoimia luonnonmukaisen maatalouden edistämiseksi Euroopassa ja muualla maailmassa.

Toimintasuunnitelma on komission laatima käytännöllinen lähestymistapa, jonka tarkoituksena on ensin arvioida nykyisten toimintatapojen soveltamista tai mukauttamista.

Komissio ryhtyy välittömästi toimiin toteuttaakseen tarvittavat toimenpiteet esitettyjen linjojen seuraamiseksi.

¹ Kaupan teknisistä esteistä tehdyn WTO:n sopimuksen 12 artiklan mukaisesti jäsenten on kohdeltava kyseisen sopimuksen kehitysmaajäseniä muita edullisemmin.